

Onderzoek werknemers met kanker

Dinsdag 15 april 2013

Over dit onderzoek

Dit onderzoek is gehouden in samenwerking met de Nederlandse Federatie voor Kankerpatiëntenorganisaties (NFK). Aan het onderzoek deden 2.202 deelnemers mee die in de afgelopen tien jaar de diagnose kanker hebben gehad. Het onderzoek vond plaats van 28 maart tot en met 11 april 2014. 1183 deelnemers hadden er betaald werk in loondienst op het moment van de diagnose.

Voor meer informatie over dit onderzoek kunt u contact opnemen met onderzoeker Lisette van Vliet via lissette.van.vliet@eenvandaag.nl.

1. Samenvatting

Onderzoek: Kwart werknemers met kanker krijgt ontslag

Een kwart (24%) van de werknemers die kanker krijgt en herstelt, krijgt uiteindelijk ontslag. Dat blijkt uit onderzoek van EenVandaag en de Nederlandse Federatie voor Kankerpatiëntenorganisaties (NFK). Werknemers die langdurig ziek zijn kunnen na twee jaar worden ontslagen als de werkgever kan aantonen dat ze niet in hun oude functie terug kunnen keren. Toch zijn er ook medewerkers die zeggen dat ze ten onrechte zijn ontslagen alleen omdat ze ziek zijn (geweest).

Veel deelnemers melden vermoedens van 'verborgen ontslag'. *'Door de reorganisatie moesten er mensen uit. Er waren mensen met tijdelijke contracten en ik had een vast contract. Blijkbaar was de angst dat ik weer ziek zou worden reden genoeg om mij toch op straat te zetten.'*

Een andere deelnemer zegt: *'Mijn toenmalige werkgever zal dat natuurlijk nooit toegeven. Maar de redenen voor mijn ontslag waren vaag. Ik vermoed sterk dat mijn ziekte, en vooral het hele verwerkingsproces wat daarna kwam, een grote rol hebben gespeeld.'* NFK-woordvoerder Laurence Maes: *'De werkloosheid ligt bij mensen met kanker 40 procent hoger dan bij de rest van de bevolking.'*

In sommige gevallen melden deelnemers dat er conflicten zijn ontstaan, soms met rechtszaken tot gevolg. *'Ontslag is ingeslagen als een bom. Nooit verwacht na 33 jaar zo op straat gezet te worden. Na alle ellende van kanker en de restgevolgen hiervan krijg je dit er nog eens bij. Het proces tegen mijn werkgever loopt nog.'*

Re-integratie

Van de deelnemers die werkten op het moment van de diagnose is 66 procent tijdelijk gestopt met werken of minder uren gaan werken. Volgens bijna negen op de tien (86%) was er de eerste weken na de diagnose veel begrip vanuit de werkgever voor hun situatie. Ook op de langere termijn stelt 69 procent dat de werkgever goed met hun situatie is omgegaan. Toch is bijna één op de drie (28%) hier ontevreden over. Zoals een deelnemer aangeeft: *'eenmaal weer op de werkvloer werd ik snel al weer voor vol aangezien, terwijl ik nog niet helemaal in orde was. De werkgever vond dat ik 'een zetje in de rug' nodig had, terwijl ik voor mijn gevoel langs de afgrond balanceerde.'*

Bijna de helft (46%) geeft aan dat ze behoefte zou hebben gehad aan meer ondersteuning van de werkgever bij de re-integratie. Veel deelnemers geven aan dat het lastig was om grenzen aan te geven op het moment dat ze weer begonnen met werken. Ze hadden daar

meer begeleiding in gewild. Soms miste ook een duidelijk re-integratieplan.

Motivatie hoog om weer aan de slag te gaan

Meer dan acht op de tien deelnemers (85%) geven aan dat de motivatie om na de behandeling weer aan het werk te gaan zeer hoog was. De praktijk bleek vaak weerbarstiger: veel deelnemers geven aan dat ze zich minder goed konden concentreren op hun werk (51%) en dat ze het geestelijk (40%) dan wel lichamelijk (22%) moeilijk aankonden.

Gijs Rademaker presenteert de uitslagen van dit onderzoek vanmiddag in Radio EenVandaag en vanavond in het tv-programma. Ook vertellen twee deelnemers aan het onderzoek op tv hun verhaal.

2. Basisvragen

Bent u zelf kankerpatiënt (geweest)?

Ja = 2.202

U heeft aangegeven dat u kanker heeft (gehad).

Welke situatie is op u van toepassing?

Ik word op dit moment behandeld voor kanker: 19%

Ik ben (recent) behandeld voor kanker: 28%

De artsen zeggen dat ik niet meer kan genezen en om die reden krijg ik geen behandeling meer voor kanker: 1%

Ik ben genezen verklaard van kanker: 40%

Geen van bovenstaande / weet niet: 12%

Welke werksituatie was op u van toepassing toen u de diagnose 'kanker' kreeg?

Ik had betaald werk in loondienst (minimaal 12 uur per week): 54%

Ik was werkgever: 2%

Ik was ZZP'er / freelancer: 5%

Ik was gepensioneerd: 24%

Ik werkte op dat moment niet: 7%

Op mij was een andere situatie van toepassing: 7%

Weet niet / geen mening: 1%

3. Werk op moment van de diagnose

De volgende vragen zijn gesteld aan de deelnemers die betaald werk verrichten in loondienst, op het moment dat ze de diagnose kanker kregen (N=1.183).

U heeft aangegeven dat u betaald werk in loondienst verrichtte op het moment dat u de diagnose kreeg. De volgende vragen gaan over uw werksituatie op het moment dat u de diagnose kreeg: het gaat dus NIET over uw huidige werksituatie

Hoeveel uur per week verrichte u betaald werk in loondienst op het moment van de diagnose?

Fulltime (meer dan 35 uur per week): 42%

Parttime (tot 34 uur per week): 58%

Had u een vast contract of een tijdelijk contract op het moment van de diagnose?

Een tijdelijk contract: 8%

Een vast contract: 91%

Ik werkte via een uitzendbureau: 1%

Weet niet / geen mening: 0%

Wat veranderde er aan uw werksituatie op het moment dat u de diagnose kreeg?

Er is toen vrijwel niets veranderd: 27%

Ik ben toen minder uren gaan werken: 13%

Ik ben toen (tijdelijk) gestopt met werken: 53%

Ik ben definitief gestopt met werken: 6%

Geef aan of u het eens of oneens bent met de volgende stelling:

'Op het moment van de diagnose had mijn werkgever begrip voor mijn situatie.'

Mee eens: 89%

Mee oneens: 7%

Weet niet / geen mening: 4%

4. Werk na afloop van behandeling

De volgende vragen zijn gesteld aan de deelnemers die aangegeven hebben dat de behandeling (grotendeels) is afgerond, N=1297.

De volgende vragen gaan over uw werksituatie op het moment dat (het grootste deel van) de behandeling was afgerond.

Wat is op u van toepassing na afloop van de behandeling?

Ik werk meer uren dan voor de behandeling: 6%

Ik werk (ongeveer) hetzelfde aantal uren als voor de behandeling: 53%

Ik werk tijdelijk minder uren dan voor de behandeling: 9%

Ik werk definitief minder uren dan voor de behandeling: 16%

Ik ben helemaal gestopt met werken: 13%

Weet niet / niet van toepassing: 3%

Bent u nog steeds in dienst bij dezelfde werkgever als op het moment dat u de diagnose kreeg, of niet?

Ja, ik ben in dienst bij dezelfde werkgever: 63%

Nee, ik ben niet in dienst bij dezelfde werkgever: 37%

U heeft aangegeven dat u niet meer in dienst bent bij dezelfde werkgever als op het moment dat uw behandeling (grotendeels) was afgerond of dat u inmiddels gestopt bent met werken.

Welke van onderstaande situaties is op u van toepassing?

Ik ben zelf weggegaan bij mijn werkgever, vooral vanwege mijn ziekte: 18%

Ik ben zelf weggegaan bij mijnwerkgever, mijn ziekte speelde hierin nauwelijks een rol: 28%

Ik ben ontslagen door mijn werkgever / mijn contract is niet verlengd vanwege mijn ziekte: 24%

Ik ben ontslagen door mijn werkgever / mijn contract is niet verlengd, mijn ziekte speelde hierin nauwelijks een rol: 16%

Weet niet / geen mening: 14%

Uw werkgever mag u niet zomaar ontslaan wanneer u ziek bent. Maar als u langer dan 2 jaar ziek bent, mag uw werkgever u - onder bepaalde voorwaarden - wel ontslaan. Bijvoorbeeld als aangetoond kan worden dat u niet kunt terugkeren in uw oude functie. U heeft aangegeven dat u ontslagen bent / dat uw contract niet verlengd is vanwege uw ziekte.

Bent u ontslagen op het moment dat u twee jaar of langer ziek was, of op een ander moment?

Ja, ik ben ontslagen na twee jaar ziekte: 65%

Nee, ik ben ontslagen op een ander moment: 35%

Weet niet / geen mening: 0%

Licht hier uw antwoord toe. Wat is er precies gebeurd? (open vraag)

Werknemers die langdurig ziek zijn kunnen na twee jaar worden ontslagen als de werkgever kan aantonen dat ze niet in hun oude functie terug kunnen keren. Toch zijn er ook medewerkers die zeggen dat ze ten onrechte zijn ontslagen alleen omdat ze ziek zijn (geweest). Veel deelnemers melden vermoedens van 'verborgen ontslag'.

'Door de reorganisatie moesten er mensen uit. Er waren mensen met tijdelijke contracten en ik had een vast contract. Blijkbaar was de angst dat ik weer ziek zou worden reden genoeg om mij toch op straat te zetten.'

Een andere deelnemer zegt: *'Mijn toenmalige werkgever zal dat natuurlijk nooit toegeven. Maar de redenen voor mijn ontslag waren vaag. Ik vermoed sterk dat mijn ziekte, en vooral het hele verwerkingsproces wat daarna kwam, een grote rol hebben gespeeld.'* NFK-woordvoester Laurence Maes: *'De werkloosheid ligt bij mensen met kanker 40 procent hoger dan bij de rest van de bevolking.'*

In sommige gevallen melden deelnemers dat er conflicten zijn ontstaan, soms met rechtszaken tot gevolg. *'Ontslag is ingeslagen als een bom. Nooit verwacht na 33 jaar zo op straat gezet te worden. Na alle ellende van kanker en de restgevolgen hiervan krijg je dit er nog eens bij. Het proces tegen mijn werkgever loopt nog.'*

Een andere deelnemer: *'Diverse procedures zijn er geweest, de Commissie gelijke behandeling heeft mij in het gelijk gesteld, maar de situatie op de school was onwerkbaar geworden. Ik heb het er heel moeilijk mee en vind het niet eerlijk gegaan. Ik ben zelfs verhuisd uit mijn woon-werkplaats omdat de kinderen die ik tegen kwam steeds vroeger wanneer ik weer naar school kwam.'*

Deelnemers geven in ieder geval aan dat de hele situatie veel impact heeft gehad.

'De ontslagperiode vond ik erg vervelend omdat mijn hersenbeschadiging min of meer gebruikt werd om mij af te danken.'

'Dit is een zeer zwaar proces geweest waar door allerlei instanties ontzettend veel fouten zijn gemaakt. Kanker krijgen en overleven was in mijn geval best te doen, maar verder leven na kanker was door bovenstaande een stuk moeilijker.'

'Enorme impact: ik kwam weer thuis te zitten. Mijn weinige energie ging op aan boosheid, teleurstelling, frustratie en advocaatbezoek. Ik heb zelf een bedrijf gezocht om mijn re-integratietraject weer op te pakken. Daar heb ik in ruim een half jaar mijn uren weer opgebouwd. Mijn oude werkgever moest mij uiteindelijk nog 10 maanden loon doorbetalen + advocaatkosten. Daarna werd ik zzp'er.'

Is een van onderstaande zaken bij u voorgevallen op het moment dat u na de behandelingen (weer) ging werken, of niet? Mocht u inmiddels van werkgever zijn gewisseld, vul deze vraag dan in voor de werkgever waar u werkte direct na uw behandeling.

Juist omdat ik kankerpatiënt ben (geweest)...

	Ja	Nee	Weet niet / geen mening
...Krijg ik minder uitdagende werkzaamheden en kansen	12%	66%	22%
...kan ik niet doorgroeien naar een hogere functie	12%	59%	29%

...ben ik tegen mijn zin teruggezet in een lagere functie (demotie)	5%	72%	23%
---	----	-----	-----

5. Ondersteuning werkgever en re-integratie

Mocht u inmiddels van werkgever zijn gewisseld, vul de volgende vragen dan in voor de werkgever waar u werkte tijdens / direct na uw behandeling.

Hoe vindt u dat uw werkgever de eerste weken na de diagnose is omgegaan met uw ziekte?

Goed: 87%

Niet goed: 10%

Weet niet / geen mening: 3%

Hoe vindt u dat uw werkgever is omgegaan met uw ziekte op langere termijn?

Goed: 69%

Niet goed: 28%

Weet niet / geen mening: 3%

De volgende vragen zijn alleen gesteld aan de mensen die na de diagnose deels minder uren zijn gaan werken of tijdelijk gestopt zijn met werken, N = 779.

Hoe goed was de ondersteuning van uw werkgever op het moment dat u (meer) ging werken na uw behandeling?

Goed: 70%

Niet goed: 22%

Weet niet / geen mening: 8%

In hoeverre had u destijds behoefte aan (meer) ondersteuning?

Veel behoefte: 46%

Weinig behoefte: 47%

Weet niet / geen mening: 7%

Waar had u behoefte aan? Licht hier uw antwoord toe (open vraag)

Veel deelnemers waren ontzettend gemotiveerd om weer aan het werk te gaan na de behandeling. Ze geven aan dat er niet altijd een duidelijk re-integratieplan lag, waardoor ze soms te snel of te veel uur aan de slag gingen. Vaak omdat ze zichzelf tegenover de werkgever of collega's wilden bewijzen. Dit had soms juist een terugval tot gevolg. Werknemers die weer aan de slag gaan zouden soms beter tegen zichzelf in bescherming genomen moeten worden, geven deelnemers aan.

'Achteraf gezien ben ik misschien te snel weer 'gewoon' aan het werk gegaan. Ik heb nl. nog wel een tijd last gehad van vermoeidheid. De bedrijfsarts heeft me in mijn eigen tempo laten re-integreren. Mijn werkgever heeft zich daar niet mee 'bemoeid'. De bedrijfsarts is echter ook niet kritisch geweest over mijn re-integratietempo. Waarschijnlijk doordat ik erg gemotiveerd was om weer te gaan werken.'

'Het was denk ik verstandiger geweest om een haalbaar re-integratieplan op te stellen. Ben paar maal op 't werk geweest en daarna weer volledig aan de slag. Dit was erg zwaar.'

'Achteraf gezien ben ik veel te snel weer begonnen met werken. Ik wilde zo snel mogelijk mijn oude leventje weer oppakken en doen alsof alles achter de rug was. Maanden later kreeg ik helaas psychische terugval.'

'Als je weer aan het werk bent is dat al heel snel weer gewoon voor de werkgever/leiding. Zelf ben je toch nog snel moe en is het best lastig om je grenzen aan te geven. Je wilt graag weer beter zijn en normaal functioneren. Daar moet je goed op letten. De een zal dat ook beter kunnen dan de ander. '

Ook de afstemming tussen de bedrijfsarts en de werkgever verloopt niet altijd optimaal, waardoor de werknemers soms verschillende informatie door krijgen over hun re-integratie.

'De afstemming tussen bedrijfsarts en mijn werkgever klopte niet: mijn leidinggevende zei "Neem je tijd" en van de bedrijfsarts moest ik progressie in uren maken etc. Mijn collega's vonden dat belachelijk en ik voelde me met de dag meer ellendig.'

'De bedrijfsarts en mijn werkgever kwamen in een conflict terecht waardoor ik het gevoel had er tussen in te staan. Dat is een hele vervelende situatie geweest. De bedrijfsarts wilde mij (gedeeltelijk) afkeuren, ik wilde dat niet en mijn werkgever steunde mij daarin.'

Re-integratie Re-integratie betekent letterlijk 'weer laten functioneren'. In dit onderzoek bedoelen we met re-integratie dat mensen na langdurige ziekte weer terugkeren op hun voormalige werkplek.

Geef aan of u het eens of oneens bent met de volgende stelling:

'Mijn werkgever heeft voldoende gedaan om mij goed te laten re-integreren.'

Mee eens: 67%

Mee oneens: 25%

Weet niet / geen mening: 8%

Hoe groot was uw motivatie om na (het grootste deel van) de behandeling weer te gaan werken voor uw werkgever?

Groot: 85%

Niet groot: 14%

Weet niet / geen mening: 1%

Waar liep u vooral tegenaan toen u na de behandeling weer ging werken? U kunt maximaal vijf antwoorden aankruisen.

Top-5*:

1. Ik kon me niet goed concentreren op mijn werk (51%)
2. Ik kon het lichamelijk moeilijk aan (40%)
3. Ik kon het geestelijk moeilijk aan (22%)
4. Ik voelde mij niet begrepen door mijn collega's (16%)
5. Ik was bang mijn baan te verliezen (12%)

**Voor alle antwoordopties bij deze vraag, zie bijlage 1.*

Bijlage 1

Bij de volgende vraag zijn de antwoordopties in random volgorde aan de deelnemers getoond.

Waar liep u vooral tegenaan toen u na de behandeling weer ging werken? U kunt maximaal vijf antwoorden aankruisen.

Ik voelde mij niet begrepen door collega's

Ik kon het geestelijk moeilijk aan

Ik was bang mijn baan te verliezen

Ik had geen kennis van mijn rechten en plichten

Ik was bang voor te veel verzuim

Ik kon het lichamelijk moeilijk aan

Ik kon me niet goed meer concentreren op mijn werk

Ik voelde mij niet begrepen door mijn leidinggevende/werkgever

Ik moest andere taken doen dan die ik wilde

Iets anders, nl:

Geen van bovenstaande / ik liep nergens tegenaan

